Veilige omgang met gevaarlijke stoffen en diergeneesmiddelen bij een kinderwens, tijdens een zwangerschap en bij borstvoeding.

In de dierenartspraktijk wordt gewerkt met o.a. diergeneesmiddelen, schoonmaak- en desinfectiemiddelen, inhalatieanesthetica en chirurgische rook. Met veel stoffen kun je ook tijdens jouw zwangerschap veilig werken. Maar sommige werkzame stoffen kunnen wel schadelijk zijn voor jou als medewerker. Er is een extra risico op het moment dat je een kinderwens hebt, zwanger bent of borstvoeding geeft. Deze stoffen vallen daarom onder de **gevaarlijke stoffen** binnen de Arbowetgeving.

Gevaren en risico's

- Informatie is te vinden in het veiligheidsinformatieblad (VIB) van een product.
- Geen wettelijke verplichting voor VIB's voor diergeneesmiddelen.
- Kijk op www.voorkomblootstelling.nl voor uitgebreide informatie per diergeneesmiddel.
- Gevarensymbolen en gevarenzinnen (H-zinnen) geven aan wat het gevaar is.

Hoog risico stoffen = **CMR-stoffen** (carcinogeen, mutageen of reprotoxisch) → kankerverwekkend, DNA veranderend of schadelijk voor voortplanting en/of het ongeboren kind

Zwangere medewerkers mogen geen blootstelling hebben aan carcinogene en mutagene stoffen zonder veilige drempelwaarde (Arbobesluit art. 4.108).

Voor reprotoxische stoffen geldt geen totaal verbod, maar de blootstelling moet onder een veilige grens blijven (en deze is bij diergeneesmiddelen vaak niet bekend).

Voorbeelden van H-zinnen

H317 = Kan een huidallergie veroorzaken
H318 = Veroorzaakt ernstig oogletsel
H360 = Kan de vruchtbaarheid of het ongeboren kind schaden

Risico's voor medewerkers met een kinderwens, zwangere medewerkers en ongeboren kinderen

- Vruchtbaarheidsproblemen (man en vrouw)
- Miskraam of vroeggeboorte
- Aangeboren afwijkingen
- Groei- en ontwikkelingsproblemen bij de baby

Vermijd blootstelling aan risicovolle stoffen:

1. Kies een veilige toedieningsvorm
2. Kies een veiliger middel
3. Zet de juiste beschermingsmiddelen in en werk veilig
4. Vermijd een aantal handelingen of middelen.

Werkgevers hebben een zorgplicht om actief te zorgen dat zwangere medewerkers veilig kunnen werken en geen risico lopen door te werken met gevaarlijke stoffen.

Blootstellingsroutes van diergeneesmiddelen

Blootstelling via inademing
- Stofvorming:
  - Tabletten (breken, tellen, vermalen)
  - Poeders
  - Capsules (open)
- Sprays
- Dampen (inhalatieanesthesie)

Blootstelling via huidcontact
Alle toedieningsvormen van medicatie bij hanteren met blote handen.

Blootstelling via spat-incident
Vloeistoffen

Blootstelling via hand-mond contact
Door het hanteren van diergeneesmiddelen met blote handen en onvoldoende handhygiëne.

Beschermingsmaatregelen zijn noodzakelijk om blootstelling te voorkomen.

Risicovolle stoffen in de diergeneeskunde

Voorbeelden
metronidazol, dexamethason, formaldehyde, chlooramfenicol, ciclosporine, ethanol

SZW-lijst

Lijst met kankerverwekkende, mutagene & voortplantingsgiftige stoffen en processen, opgesteld door het ministerie van SZW (incompleet)

Uitgebreide informatie over risico's per diergeneesmiddel

Veterinair beoordelingssysteem van diergeneesmiddelen
www.voorkomblootstelling.nl*
Gebaseerd op een humaan beoordelingssyteem van LNA en TNO

A Geen of minimale risico's

B Potentieel risicovolle stof (bijv. een overgevoeligheidsreactie)

C CMR stoffen + stoffen die risico op inademingsallergie hebben

Alle medewerkers moeten voorzichtig omgaan met gevaarlijke stoffen en beschermd worden om blootstelling aan deze stoffen te voorkomen.

*Voor nu de meest actuele informatie, maar het systeem is nog niet getoetst, dus wijzigingen in de toekomst mogelijk

Blootstelling verlagen of voorkomen

Kies een veilige toedieningsvorm

Injectie i.p.v. tablet/capsule/poeder bij risicocategorie C → gesloten systeem, geen stofvorming. Aangetoond dat injectie lagere blootstelling geeft t.o.v. hanteren van tablet, capsule of poeder.

Kies een veilig middel

A i.p.v. C Kies voor een middel met een lagere gevaarscategorie als dat therapeutisch mogelijk is

Beschermingsmaatregelen

Stofafzuigkast = technische maatregel

Handschoenen = persoonlijk beschermingsmiddel

Hoe kun je veilig werken als zwangere medewerker of als je borstvoeding geeft?

Draag altijd handschoenen!
Was je handen na bereiding en toediening!

Voorkom blootstelling aan stoffen met CMR-eigenschappen

Diergeneesmiddelen met **CMR** eigenschappen: *

- Geen tabletten of capsules geven, breken of vermalen
- Een injectie is een veilige toedieningsvorm → Tenzij groot risico op prikincident
- Zalf, draag handschoenen! → Gebruik evt. een veilig middel als vb bij uitleg aan eigenaar
- Spray niet toedienen als zwangere

Hormoonpreparaten

Medicatie die direct invloed heeft op de veiligheid van jouw zwangerschap → niet aanraken of toedienen

Lees de bijsluiter voor advies

Isofluraan

Isofluraan is door de gezondheidsraad niet geclassificeerd als reprotoxisch, MAAR door ontbreken van toxicologische gegevens: advies: blootstelling zo laag mogelijk houden!! (ALARA principe)

- Geen kapnarcose
- Geen recovery
- Geen flessen verwisselen
- Goed gecufte tube
- Dagelijks lekkagetest
- Goede ruimteventilatie
- Gebruik actieve gas-evacuatie
- Periodiek onderhoud apparatuur
- Kies indien mogelijk voor totaal intraveneuze anesthesie
- Werk in de onderhoudsfase low-flow
- Blootstelling laten beoordelen

Schoonmaak en (hand)desinfectie

- Voorkom onnodig gebruik van desinfectiemiddelen
- Gebruik isopropanol i.p.v. ethanol
- Controleer het veiligheids-informatieblad op H-zinnen of een schoonmaakmiddel veilig is tijdens zwangerschap

Chirurgische rook

- Vermijd chirurgische rook

Voorzorgsprincipe, mogelijk CMR eigenschappen, maar nog meer onderzoek nodig.

Voel jij je ergens niet comfortabel bij, ga in gesprek met jouw werkgever of bedrijfsarts! Het is belangrijk om stress te voorkomen, zowel voor jouw welzijn als dat van je baby.

* Voor verdiepende uitleg zie www.voorkomblootstelling.nl

Universiteit Utrecht